

МЕТОДИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ

**ГОЛОВКОВ Олександр Миколайович - аспірант заочної форми навчання
Донецького юридичного інституту МВС України (м. Кривий Ріг)**

УДК 351.745-057.36

В статье исследуются методы административной деятельности участковых офицеров полиции в связи с принятием нового законодательства, совершенствования действующих нормативно-правовых актов и процессами реформирования в системе Национальной полиции Украины. Автором уясняется место определенных мер в системе методов административной деятельности указанных подразделений, проводится исследование соотношения мер административного принуждения с полицейскими мерами, применяемыми в деятельности участковых офицеров полиции.

Ключевые слова: убеждение, административное принуждение, полицейские меры, административная деятельность, участковый офицер полиции.

Актуальність теми дослідження

Традиційно адміністративна діяльність будь-яких підрозділів Національної поліції України розглядається через призму реалізації їх форм і методів. Не виключенням є і підрозділи дільничних офіцерів поліції, які серед інших служб Національної поліції України, безпосередньо відповідальні за здійснення адміністративної діяльності, враховуючи специфіку їх компетенції. Слід відзначити, що прийняття нових нормативно-правових актів та удосконалення чинного законодавства, організаційно-штатні зміни в Національній поліції України, що провадяться в умовах реформування Міністерства внутрішніх справ України, не могли не позначи-

тися на методах адміністративної діяльності як дільничних офіцерів поліції, так і інших підрозділів Національної поліції України, у зв'язку з чим вони зазнали певного оновлення. Так, в системі методів адміністративної діяльності Національної поліції України і дільничних офіцерів поліції як її структурного елементу з'явилися нові заходи (як приклад, поліцейське піклування, обмеження пересування особи чи транспортного засобу або фактичного володіння річчю, тимчасового заборонного припису стосовно кривдника тощо), які раніше не застосовувалися в поліцейській діяльності, а отже вони потребують відповідного наукового опрацювання. Крім того, у зв'язку із закріпленням в чинному законодавстві поняття «поліцейські заходи», традиційне розуміння класифікації методів адміністративної діяльності поліції, на нашу думку, підлягає переосмисленню. У зв'язку з цим актуалізуються питання дослідження методів адміністративної діяльності дільничних офіцерів поліції та їх системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Слід відзначити, що питання методів державного управління (публічного адміністрування) досліджуються всіма провідними вченими-адміністративістами, серед яких В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, Т.О. Гуржій, О.В. Кузьменко, О.П. Рябченко, С.Г. Стеценко та інші. Багато дослідників, серед яких В.В. Конопльов, А.Т. Комзюк, В.Я. Настюк, О.І. Остапенко та інші вивчали

різні аспекти методів адміністративної діяльності міліції, проте як вже зазначалося умовах реформування зазначені дослідження частково втратили свою цінність через зміну підходів в розумінні цих питань. Методи адміністративної діяльності Національної поліції України на сьогоднішній день розглядаються вченими, як правило в межах навчальної літератури, зокрема в роботах О.М. Бандурки, О.І. Безпалова, В.М. Бесчастний, С.Г. Братель, О.В. Джафарова, С.М. Князев, С.Ф. Константинов, О.М. Мердова, Т.П. Мінка, Р.В. Миронюк, В.С.Тулінов, В.І. Олефір та інших. Безпосередньо питання методів адміністративної діяльності дільничних офіцерів поліції, присвячені дослідження О.Б. Андрєвої, М.В. Коваліва, М.О. Тучака, проте всі вони ґрунтувалися на старому законодавстві та практики діяльності зазначених підрозділів. Слід зазначити, що нині вітчизняні науковці приділяють не так багато уваги дослідженню в цілому адміністративної діяльності дільничних офіцерів поліції, є лише деякі статті, присвячені цим питанням, зокрема, робота І.В. Бойко, В.О. Басс, А.М. Ключко, однак в них не розкриваються питання методів, зазначених працівників поліції.

З огляду на це, **метою поданої статті** є дослідження методів адміністративної діяльності дільничних офіцерів поліції та з'ясування місця певних заходів у системі методів адміністративної діяльності зазначених підрозділів.

Виклад основного матеріалу

Поняття методів адміністративної діяльності дільничних офіцерів поліції є похідним (приватним) від традиційно визнаного в адміністративно-правовій доктрині поняття методів адміністративної діяльності Національної поліції України, а отже його аналіз необхідно здійснювати в контексті досліджень загального розуміння методів поліцейської діяльності через призму особливостей діяльності дільничних офіцерів поліції на сучасному етапі розвитку цієї служби.

Універсальними методами адміністративної діяльності як поліції, так і дільничних офіцерів поліції, безумовно є переконання та адміністративний примус, адже, як спра-

ведливо зазначає М.В. Ковалів, саме «вони характеризуються відносинами типу «влада – підпорядкування». У них найяскравіше виражається управлінсько-розпорядча природа адміністративної діяльності» [1] поліції.

Як вже наголошувалося, поняття методів адміністративної діяльності поліції достатньо повно досліджено в сучасній адміністративно-правовій науці і в узагальненому вигляді вони є сукупністю способів і засобів, що застосовуються підрозділами Національної поліції України з метою практичної реалізації покладених на них завдань та функцій [2, с. 24; 3, с. 82; 4, с. 32].

Вивчаючи специфіку методів адміністративної діяльності дільничних офіцерів поліції, ми доходимо до висновку про те, що застосування як заходів переконання, так і заходів адміністративного примусу визначено в положеннях різних нормативно-правових актів, проте заходи примусу мають більше врегулювання на відміну від заходів переконання, враховуючи їх примусовість та особливі підстави застосування. Що стосується заходів переконання, то вони безпосередньо не регламентовані, а обов'язок їх реалізації закладено у завданнях чи напрямках діяльності дільничних офіцерів поліції, в свою чергу в положеннях нормативно-правових актах частіше закріплено конкретні форми їх реалізації, які до того ж можуть бути вироблені і практикою. Як приклад, здійснення заходів переконання дільничним офіцером поліції обумовлена реалізацією основних напрямків його діяльності таких як: проведення профілактичної роботи, спрямованої на запобігання вчиненню кримінальних та інших правопорушень; виявлення причин та умов, що призводять до їх вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень, ужиття у межах компетенції заходів для їх усунення. Реалізація зазначених напрямків можлива через використання різних заходів переконання, як то інформування, правове виховання, моральне стимулювання тощо. У якості прикладу, реалізації конкретної форми переконання, що застосовується дільничними офіцерами поліції і чітко регламентованої законодавством можна навести їх звіт, який є періодичним (не рідше ніж двічі на рік) інформуванням виконавчого

органу місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади про стан дотримання правопорядку на поліцейській дільниці, ужиті заходи із запобігання правопорушенням, підвищення довіри населення до поліції, а також проведення серед населення роз'яснювальної роботи для формування у населення правової культури, негативного ставлення до суспільно небезпечних явищ з метою підняття іміджу поліції та про способи захисту і самооборони від злочинних посягань у межах поліцейської дільниці [5]. Ще одним прикладом реалізації заходів переконання в Національній поліції України є закріплення у відомчій інструкції прямого обов'язку розміщення друкованої продукції з інформацією про права осіб на захист та безоплатну вторинну правову допомогу в органах і підрозділах Національної поліції України [6]. Позитивно оцінюючи таку вимогу, зазначимо, що на жаль, в положеннях відомчого нормативно-правового акту, що його визначає, не передбачено розміщення такої інформації у приміщеннях поліцейських станцій, проте, на нашу думку, така вказівка повинна бути обов'язковою.

М.В. Ковалів міркуючи про застосування методу переконання в адміністративній діяльності суб'єктів, що нами розглядаються, зазначає, що він використовується при здійсненні нагляду за виконанням громадянами і посадовими особами рішень і розпоряджень органів державної влади і місцевого самоврядування з питань охорони громадського порядку на адміністративній дільниці. Поінформованість дільничних інспекторів (прим. авт. на разі дільничних офіцерів) про стан справ на дільниці, яка обслуговується, тісні контакти з населенням, знання осіб, від яких можна очікувати вчинення правопорушень, дозволяє ефективно застосовувати переконання для запобігання антигромадських проявів [1].

Не дивлячись на вищезазначене, все ж таки частіше за все заходи переконання є виробленими та апробованими практикою адміністративної діяльності поліцейських і застосовуються в залежності від обізнаності останніх у формах та порядку їх реалізації. На нашу думку, з метою підвищення ефективності реалізації методу переконання в

адміністративній діяльності як дільничних офіцерів поліції, так і інших працівників Національної поліції України, доцільно передбачати в положеннях відомчого законодавства, що регламентує їх діяльність, конкретні форми реалізації заходів переконання, а в межах післядипломної освіти поліцейських та службової підготовки проводити системне навчання працівників Національної поліції України особливостям їх реалізації в залежності від специфіки діяльності конкретного підрозділу.

Що стосується заходів адміністративного примусу, які застосовуються дільничними офіцерами поліції, то вони містяться не тільки в Законі України «Про Національну поліцію» та Кодексі України про адміністративні правопорушення, а й в інших нормативно-правових актів таких, як Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Закон України «Про адміністративний нагляд за особами звільненими з місць позбавлення волі», Закон України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк» тощо та в ряді відомчих нормативно-правових актів.

Враховуючи вищезазначене, методами адміністративної діяльності дільничних офіцерів поліції є сукупність заходів, закріплених законодавством і вироблених правозастосовною практикою, які реалізуються через засоби адміністративно-правового впливу і застосовуються дільничними офіцерами поліції з метою реалізації завдань і основних напрямів їх адміністративної діяльності.

На відміну від заходів переконання, в спеціалізованій літературі поширеною є позиція класифікації заходів адміністративного примусу. Слід відзначити, що в адміністративно-правовій науці автори по-різному підходять як до класифікації заходів адміністративного примусу, так і до їх назви.

Так, О.П. Рябченко виділяє адміністративно-запобіжні, заходи адміністративного припинення (самостійні та допоміжні, заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні проступки, заходи адміністративного припинення спеціального призначення), адміністративні стягнення [7, с.

72, 84, 86, 98, 109, 116]. Львівська адміністративно-правова школа в особі М.В. Коваліва, З.Р. Кісіль, Д.П. Каляянова в системі заходів адміністративного примусу виділяє: адміністративно-попереджувальні заходи, заходи адміністративного припинення, заходи адміністративного процесуального забезпечення, адміністративні стягнення [8, с. 58; 9, с. 47]. Авторами підручника «Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ на транспорті» – адміністративно-попереджувальні заходи, заходи адміністративного припинення, адміністративні стягнення [10, с. 122]. Аналогічної позиції дотримується і київська наукова школа, проте заходи адміністративного стягнення ними визначаються як заходи адміністративної відповідальності [11, с. 11; 12, с. 16]. Вважаємо таку позицію більш правильною, оскільки заходи адміністративної відповідальності є ширшим поняттям ніж адміністративні стягнення.

На відміну від класичного розподілу заходів адміністративного примусу на три групи автори навчального посібника «Адміністративна діяльність Національної поліції» за загальною редакцією В.А. Глуховері в залежності від цілей і способу забезпечення правопорядку класифікуються їх на чотири групи:

1. Заходи, спрямовані на попередження правопорушень (адміністративно-запобіжні заходи; заходи профілактики правопорушень; превентивні заходи);

2. Заходи, застосуванням яких досягається припинення протиправної поведінки (заходи адміністративного припинення);

3. Заходи адміністративно-процесуального забезпечення (заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення);

4. Заходи адміністративної відповідальності (адміністративні стягнення) [3].

Не піддаючи критиці таку позицію, зауважимо, що, на нашу думку, залишається нез'ясованим розмежування авторами понять «адміністративно-запобіжних заходів» і «превентивних заходів». З буквального тлумачення цих термінів, вони є ідентичними за своїм змістом, якщо ж автори виходили з того, що «превентивні заходи» – це ті, які закріплено в статті 31 Закону України «Про Національну поліцію» [13], то превентивні поліцейські

заходи за своєю юридичною природою не є тотожними до адміністративно-попереджувальних (запобіжних) заходів, оскільки окремі з них утворюють заходи адміністративного припинення, якими є передбачені законом засоби впливу, спрямовані на примусове переривання (припинення) діянь, які мають ознаки адміністративного правопорушення, а в окремих випадках – і кримінально-правовий характер, недопущення шкідливих наслідків протиправної поведінки, забезпечення провадження в справі про адміністративне правопорушення і притягнення винного до адміністративної, а у виняткових випадках – до кримінальної відповідальності [7, с. 84-85]. Як приклад, перевірка документів особи, опитування особи, поверхнева перевірка тощо є адміністративно-попереджувальними заходами, в свою чергу, зупинення транспортного засобу (в окремих випадках, передбачених ч. 1 ст. 35 Закону України «Про Національну поліцію»), обмеження пересування особи чи транспортного засобу або фактичного володіння річчю, проникнення до житла чи іншого володіння особи є заходами адміністративного припинення.

Підтримуючи позицію української юридичної думки, В.М. Бесчастний, О.М. Мердова, В.С. Тулінов та А.П. Сахно заходи адміністративного примусу в адміністративній діяльності Національної поліції України пропонують поділити на:

1. Адміністративно-попереджувальні (запобіжні) заходи.

2. Заходи адміністративного припинення:

– заходи адміністративного припинення загального призначення;

– заходи адміністративного припинення спеціального призначення;

– заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення;

3. Заходи адміністративної відповідальності [2, с. 27]. Зазначена позиція вчених вбачається нами більш правильною.

Проте, як вже нами зазначалося, в Законі України «Про Національну поліцію» з'явилося поняття поліцейських заходів, які розподілено на превентивні та примусові. Безумовним є те, що поліцейські заходи примусу це по суті заходи адміністративно-

го припинення спеціального призначення, однак, превентивні поліцейські заходи в залежності від мети застосування (запобігання правопорушенням чи їх припинення), а також підстав можуть бути адміністративно-запобіжними заходами адміністративного примусу чи заходами адміністративного припинення загального призначення. Наприклад, застосування поліцейського піклування відносно неповнолітньої особи віком від 16 років, яка залишилася без догляду, особи, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення, особи, яка має ознаки вираженого психічного захворювання і створює реальну небезпеку оточуючим є адміністративно-попереджувальним (запобіжним) заходом, оскільки його застосування спрямоване на недопущення правопорушень і надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. В свою чергу поліцейське піклування застосоване відносно особи, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі є заходом адміністративного припинення, оскільки в цьому випадку відбувається переривання (припинення) протиправної поведінки такою особою, як мінімум вчинюване нею адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 178 КУпАП.

Отже, ототожнення адміністративно-запобіжних заходів адміністративного примусу із превентивними поліцейськими заходами є неприпустимим, враховуючи юридичну природу останніх.

Узагальнюючи наведені позиції провідних науковців з питань адміністративної діяльності Національної поліції України, а також положення Закону України «Про Національну поліцію», Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших нормативно-правових актів пропонуємо заходи адміністративного примусу в діяльності дільничних офіцерів поліції розподіляти на:

1. Адміністративно-попереджувальні (запобіжні) заходи.

2. Заходи адміністративного припинення:

- заходи адміністративного припинення загального призначення;
- поліцейські заходи примусу;
- заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення;

3. Заходи адміністративної відповідальності.

Перейдемо безпосередньо до з'ясування заходів адміністративного примусу в діяльності дільничних офіцерів поліції.

Що стосується адміністративно-попереджувальних (запобіжних) заходів, то дільничні офіцери поліції реалізують такі з них:

- застосування окремих превентивних поліцейських заходів (ст. 32-34, пп. 3,5-8 ст. 35, ст. 39, ст. 40, п.1-3 ст. 41 Закону України «Про адміністративні правопорушення»);

- здійснення превентивного обліку відносно певної категорії осіб (розділ V Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції);

- проведення перевірок дотримання обмежень особами, що знаходяться під адміністративним наглядом (пп. 7 п. 3 Розділу II Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції);

- здійснення перевірки прибуття звільнених осіб до місця проживання в порядку, встановленому законодавством та визначеному статтею 20 Закону України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк»;

- формування пропозицій щодо усунення причин та умов, які призводять до вчинення правопорушень (пп. 1 п. 5 Розділу III Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції)

- інші заходи, визначені законодавством України.

Серед заходів адміністративного припинення загального призначення, що застосовуються дільничними офіцерами поліції, враховуючи їх повноваження, можна виділити такі:

- вимагання припинення протиправної поведінки (пп. 3 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію»);

- застосування окремих превентивних поліцейських заходів, спрямованих на примусове припинення діянь, які мають ознаки правопорушень (пп. 1,2,4,9 ст. 35, ст. 37-38, ч. 3 ст. 39, п.4 ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію»);

- застосування спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству (ст. 24 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»).

До поліцейських заходів примусу або як їх ще називають в спеціалізованій літературі заходів адміністративного припинення спеціального призначення [2, с. 29; 7, с. 109] відносять застосування фізичного впливу (сили), спеціальних засобів та вогнепальної зброї (ст. 42-46 Закону України «Про Національну поліцію»).

Аналіз положень Кодексу України про адміністративні правопорушення дозволяє стверджувати, що юридично дільничні офіцери поліції, як уповноважені на те посадові особи органів Національної поліції, можуть застосовувати всі заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 259-266, 268 КУпАП, проте фактично, цілком очевидним є те, що відповідно до своєї компетенції та сфери реалізації адміністративної діяльності вони здійснюють: доставлення, адміністративне затримання, особистий огляд і огляд речей, вилучення речей і документів та прихід.

Слід відзначити, що аналогічна ситуація склалася щодо юридичного та фактичного застосування заходів адміністративної відповідальності. Відповідно до ч. 2 статті 222 КУпАП від імені органів Національної поліції розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право працівники органів і підрозділів Національної поліції, які мають спеціальні звання, відповідно до покладених на них повноважень [14]. Покладення таких обов'язків на дільничних офіцерів поліції можливе у випадку видання організаційно-розпорядчого документу – наказу про уповноваження дільничних офіцерів поліції на розгляд справ про адміністративні правопорушення і накладення адміністративних стягнень, керівником територіального орга-

ну Національної поліції України. Слід відзначити, що раніше відповідно до аб. 3 п. 1 ч. 2 ст. 222 КУпАП (в редакції від 02.03.2014) за правопорушення, передбачені статтею 177 і частинами першою та другою статті 178 КУпАП від імені органів внутрішніх справ (міліції) розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мали право також дільничні інспектори (старші дільничні інспектори) міліції, про те ця норма втратила свою чинність у зв'язку із внесенням змін, передбачених Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» від 14 липня 2015 року № 596-VIII.

Отже, практична діяльність дільничних офіцерів поліції свідчить про те, що на сьогоднішній день вони не є уповноваженими підрозділами Національної поліції України на розгляд справ про адміністративні правопорушення і накладення адміністративних стягнень, хоча юридично за умов прийняття акту управління можуть реалізовувати такі повноваження.

Висновки

Підсумовуючи зазначимо, що дільничні офіцери поліції реалізуючи свою діяльність наділені відповідно до чинного законодавства і практики його реалізації повноваженнями щодо застосування двох універсальних методів адміністративної діяльності: переконання та адміністративного примусу, які утворюються широким арсеналом заходів адміністративно-правового впливу. Не дивлячись на це, перспективним напрямком адміністративної діяльності дільничних офіцерів поліції, враховуючи превентивну спрямованість їх діяльності, та наукових досліджень у цій сфері повинен стати пошук нових інноваційних методів адміністративної діяльності, спрямованих на підвищення ефективності взаємодії дільничних офіцерів поліції з територіальними громадами з метою виконання завдань, що покладені на ці підрозділи поліції, та створення безпечного середовища на території адміністративної дільниці.

АНОТАЦІЯ

В статті здійснюється дослідження методів адміністративної діяльності дільничних офіцерів поліції у зв'язку із прийняттям нового законодавства, удосконалення чинних нормативно-правових актів та процесами реформування в системі Національної поліції України. Автором з'ясовується місце певних заходів у системі методів адміністративної діяльності зазначених підрозділів, досліджується співвідношення заходів адміністративного примусу із поліцейськими заходами, що застосовуються в діяльності дільничних офіцерів поліції.

Ключові слова: переконання, адміністративний примус, поліцейські заходи, адміністративна діяльність, дільничний офіцер поліції.

SUMMARY

The article is devoted to the methods of administrative activities of the police precinct officers in connection with the adoption of new legislation, the improvement of existing regulatory legal acts and the reformation processes in the system of the National Police of Ukraine. The author explains the place of certain measures in the system of methods of administrative activities of these units, a study of the correlation of measures of administrative enforcement with police measures used in the activities of the police precinct officers is conducted.

Key words: persuasion, administrative enforcement, police measures, administrative activities, police precinct officers.

Література

1. Ковалів М.В. Методи Адміністративної діяльності дільничних інспекторів міліції. *Науковий вісник*. 2009. №2. URL: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyku/nvsvy/02_2009/09kmvdim.pdf
2. Бесчастний В.М., Мердова О.М., Тулінов В.С., Сахно А.П. Адміністративна діяльність Національної поліції : загальна частина : навчальний посібник. К. : Видавництво «Дакор», 2017. 248 с.
3. Адміністративна діяльність Національної поліції: навчальний посібник / кер. авт. кол. к.ю.н., засл. юрист України В.А. Глуховеря. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 248 с.
4. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки. Х.: ХНУВС, 2017. 242 с.
5. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 2017 року № 650. *Офіційний вісник України*. 2017. № 70. Ст. 2136.
6. Про затвердження Порядку розміщення друкованої продукції з інформацією про права осіб на захист та безоплатну вторинну правову допомогу в органах і підрозділах Національної поліції України : наказ Міністерства юстиції України та Міністерства внутрішніх справ України від 20 лютого 2018

року №433/5/133. *Офіційний вісник України*. 2018 р. № 18. Ст. 624.

7. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : підручник / за заг. ред. О. П. Рябченко. Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. 256 с.

8. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: навчальний посібник / М. В. Ковалів, З. Р. Кісіль, Д. П. Калаянов та ін. К. : Правова єдність, 2009. 432 с.

9. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: навчальний посібник / за ред. В.В. Середи. Львів: ЛьвДУВС, 2015. 512 с.

10. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ на транспорті : підручник / А.А. Аносенков, О.А. Антоненко, С.О. Баранов та ін. Одеса: Фенікс, 2011. 440 с.

11. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / Авт. кол. К. : Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. 196 с.

12. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: навчальний посібник. Вид. 3-тє, доопр. / за заг. ред. В.В. Коваленка. К. : КНТ, 2011. 512 с.

13. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.

14. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 грудня 1984 року № 8073-X. *Відомості Верховної Ради України*. 1984. № 51. Ст. 1122.